

Delopgave A

A1

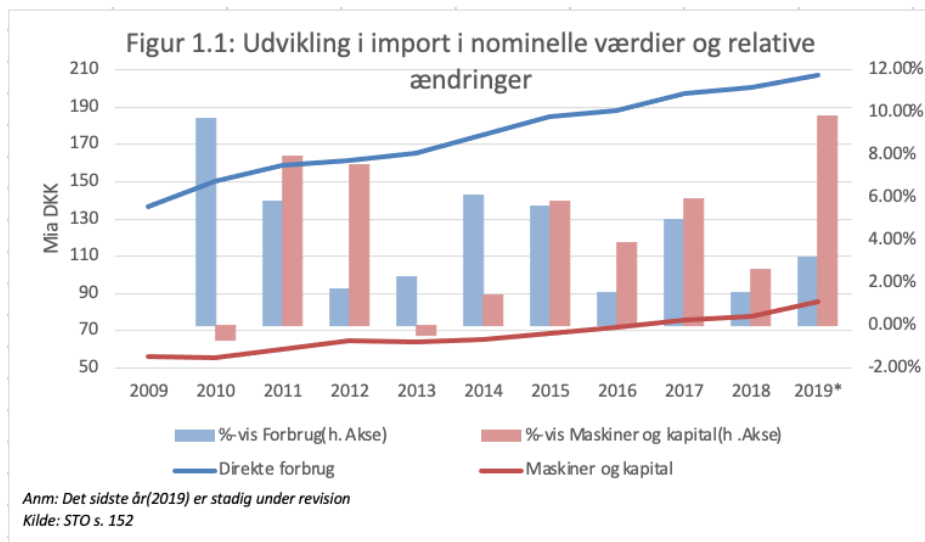
Danmark er en lille åben økonomi, der handler med verden omkring os. Derved forstås at vi eksporterer og importerer varer til og fra udlandet. I Danmark opgøres udenrigshandlen via generelhandelsprincippet, som opgør alle varer, der modtages i Danmark, men ikke medtager varer, der transiterer gennem Danmark **jf. HKU s. 92**. Varer, der kommer til Danmark, opgøres som CIF(Cost, Freight and Insurance), mens varer, der sælges til udlandet, opgøres efter FOB(Free on Board) **jf. HKU s. 34**. Måden at opgøre importen på betyder, at værdien af importen - alt andet lige - er højere pga. den medregner tjenesteydelsen ved levering af varen.

Ydermere skal der tages forbehold for nominelle værdier. Da vi ikke har adgang til reale værdier, medtages både inflation og lønudvikling i tallene. Derudover skal det nævnes at året 2019 stadig er under revision, og kan ændre sig.

For importen vælges varer fortrinsvis til det direkte forbrug samt import af maskiner og kapitaludstyr. Dette vælges, da 1) det er store poster 2) de er begge konjunkturfølsomme. Investeringer stiger hovedsagligt, når fremtidssigter er positive. For eksporten er eksporten af industrivarer og animalske landbrugsprodukter valgt. Valget af industrivarer er baseret på størrelsen, mens animalske landbrugsprodukter er valgt pga. historisk relevans, og mindre konjunktur følsomhed.

Tabel 1.1: Udvikling i eksporten for industriprodukter og animalske landbrugsprodukter. Nominelle værdier i mia. kroner og relative års-ændringer										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 2019*
Eksport	365	398	438	446	451	472	497	511	531	544 591
Industriprodukter i alt	40	41	44	47	47	46	45	46	51	48 52
Animalske landbrugsprodukter		9.2%	9.8%	2.0%	1.1%	4.5%	5.4%	2.7%	4.1%	2.3% 8.7%
Industriprodukter i alt		4.4%	7.1%	7.0%	-0.1%	-2.1%	-3.7%	3.8%	9.2%	-5.7% 8.5%
Animalske landbrugsprodukter										
Anm: Det sidste år(2019) er stadig under revision)										
Kilde: STO s. 152										

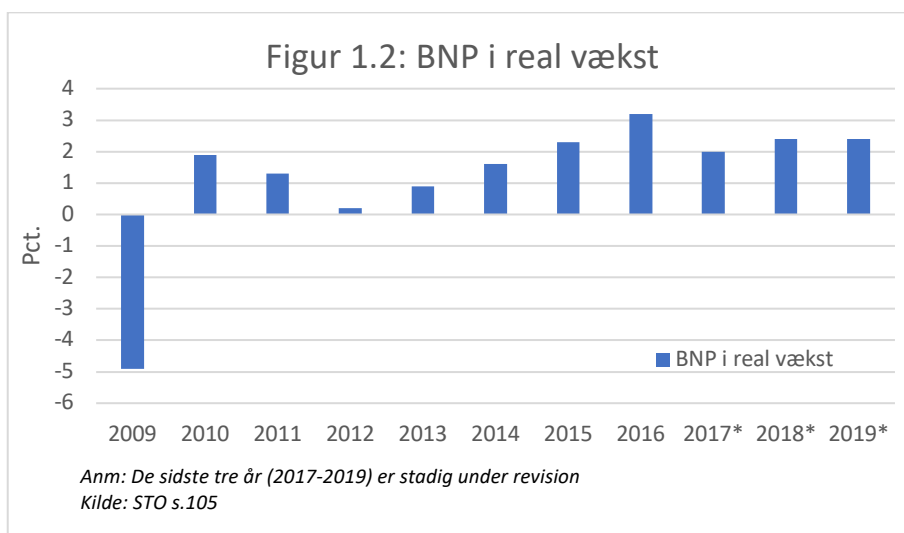
Det udledes at eksporten af begge varegrupper er generelt stigende gennem hele perioden jf. Tabel 1.1. Fra 365 til 591 og fra 40 til 52 for hhv. industriprodukter og animalske landbrugsprodukter. For de animalske produkter er eksporten stigende fra 2010-2012 og igen 2016-2019, mens de er faldende i 2013-2015. De største stigninger ses først i perioden ved 7,1% og 7% i hhv. 2011 og 2012. Eksporten af industrivarer kan inddeles i flere perioder. Fra 2010-2011 med høje vækstrater omkring 9%, 2012-2013 med vækstrater mellem 1% og 2%. Dette efterfølges af en periode 2014-2018 med svingende vækst mellem 2% og 5%.

Det kan udledes, at niveauet er stigende for importen af direkte forbrugsvarer og maskiner og kapital fra hhv. 137 til 207 mia. kroner og 56 til 86 mia. kroner. jf. Figur 1.1. Importen af maskiner og kapital er faldende i år 2010 og 2013, men den er stigende i den resterende periode. De største stigninger findes i 2011, 2012 og 2019 på hhv. 7,9%, 7,6% og 9,8% Det direkte forbrug er stigende gennem hele periode. Den største stigning findes i 2010. Denne importpost kan inddeles i perioder. 2010-2011 og 2014-2017 som høje vækstperioder, og 2012-2013 samt 2018-2019 som lave vækstperioder.

A2

En altoverskyggende forklaringsfaktor for importen er konjunktoren på det indenlandske marked. Går det godt indenlandsk importerer man mere og omvendt.

Det kan udledes af figur 1.2, at der har være en recession i 2009. Højkonjunktursperiode 2014-2019, mens lavkonjunktursperioden har domineret 2010-2013. **Jf. STO s. 105.** vides at

privatforbruget er den største post i Nationalregnskabskabet. Dette er i perioden også voksende.

Importen i de første år kan derfor hovedsagligt forklares ud fra konjunkturforhold i og med negativ vækst som oftest følges perioder med positiv vækst. Dette kaldes blandt andet en V-recession. I lavkonjunkturer tjener folk mindre, og forbruger derfor mindre. Derfor ikke de samme stigninger i forbrug og investeringer. Det ses, at de lave vækstperioder stemmer overens med samme lave vækstperioder i både import af maskiner og varer til direkte forbrug.

Endvidere sænker nationalbanken i 2015 udlånsrenten med 0,15 procentpoint **jf. STO s. 211**. Dette giver banker muligheden for at tilbyde billigere lån, hvilket giver en højere investeringsvillighed pga. billigere finansiering. Dette tillader virksomheder at investere i kapitalkrævende maskiner og kapitalapparater. Yderligere indføres der negative renter i 2019, hvilket kan forklare den store stigning i import i 2019, da virksomhederne eller skulle betale for at have penge stående i banken **jf. STO s. 219**. Endnu en ting, der kunne hæve investeringslysten.

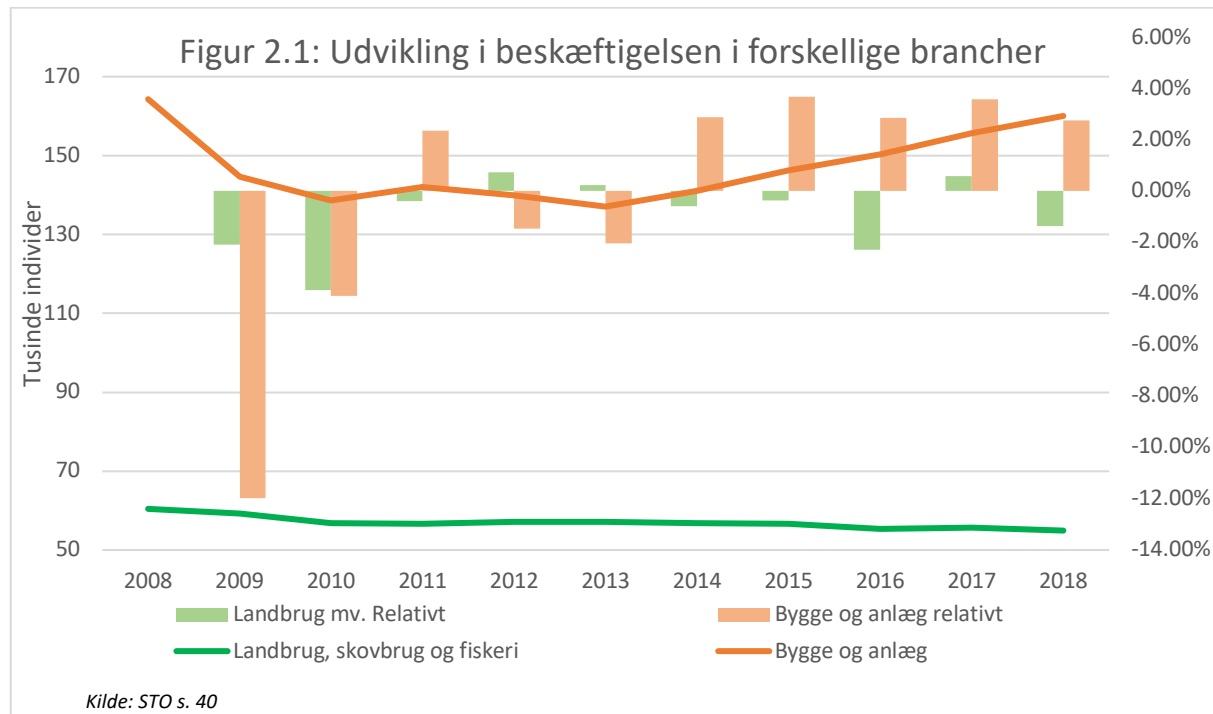
For eksporten er den hovedsaglige forklaringsfaktor de udenlandske konjunkturer. Det antages pga. vores globaliserede verden, blev størstedelen af verdenslande ramt af finanskrisen i 2008-2009. Derved var alle landes økonomier ramt i vores periodes start. Det kan ses lettere på **STO s. 181**, hvor det blandt andet ses, at blandt andet Portugals, Grækenlands og Island har tilbagegang i starten. Derfor starter eksporten på et lavt niveau, og stiger i og med konjunkturerne forbedres i udlandet. Det ses, at i takt med at konjunkturerne forbedres i udlandet, afsættes flere af vores industrivarer i udlandet. Dog ses samme udvikling ikke i eksporten af de animalske produkter. Dette kan skyldes, at fødevarer ikke på samme måde er konjunkturafhængigt. Får folk flere penge mellem hænderne, køber de oftest tunge forbrugsvarer kontra at mangedoble forbruget af fødevarer.

Delopgave B

B1

For at kigge på beskæftigelsen bruges RAS-tallene. Den Registerbaserede arbejdsstyrke opgøres ultimo november hvert år i hoveder. Den er en af de mest pålidelige opgørelser, men den er oftest forsinket omkring 14 måneder, og den opgøres som et nedslag og viser derfor ikke enkelte udviklinger i året. **Jf. AMP s. 26-27.** A-kasser defineres som private foreninger, der udbetaler arbejdsløshedsdagpenge ved blandt andet ledighed. Da A-kasser er frivillige, indgår alle individer på arbejdsmarkedet ikke i A-kasseledighedsstatistikker.

De valgte brancher er bygge og anlæg, og her til er a-kassen byggefagenes a-kasse valgt. Dette er pga., branchen er stærkt konjunkturafhængig. Ydermere er branchen landbrug, skov og fiskeri mindre konjunkturafhængig. Jeg antager ydermere, at landmænd hovedsagligt er selvstændige erhvervsdrivende, hvorved valget er faldet på A-kassen, Selvstændige Erhvervsdrivende, ASE. Samtidigt indeholder begge brancher hovedsagligt mænd **jf. STO s. 40.** Endvidere skal der tages et mindre forbehold for forskellige tidsperioder.

Det kan udledes af figur 2.1 beskæftigelsen for mænd i branchen landbrug mv. er lettere faldende i perioden fra ca. 60 til 55 tusinde mænd. I samme periode falder antallet af mænd i byggebranchen fra 164 til 160 tusinde mænd. Antallet af beskæftigede mænd i

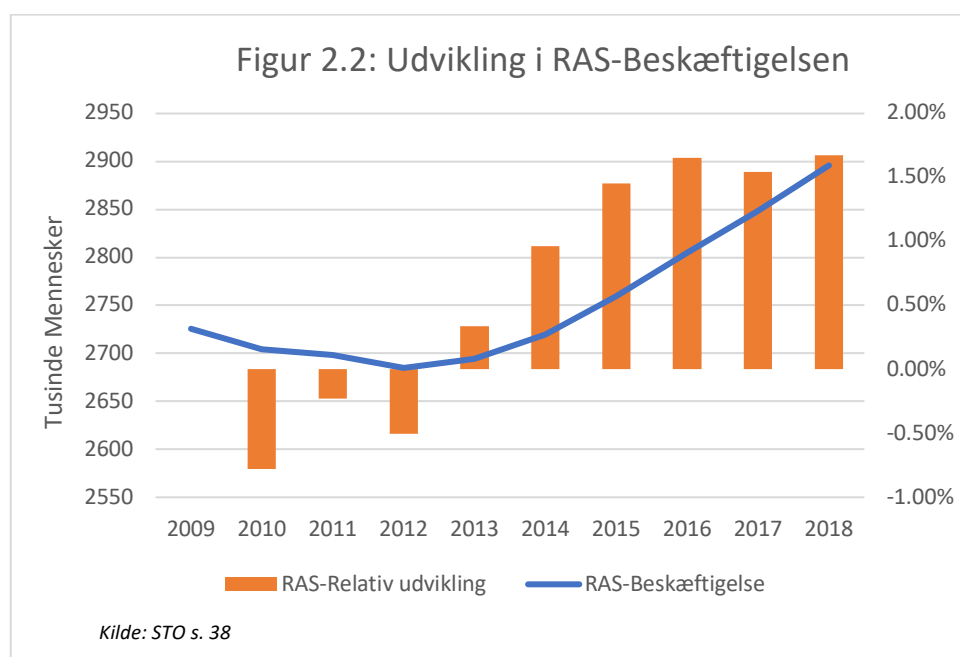
byggebranchen kan inddeles i tre perioder. 2008-2010 faldende, 2011-2014 stødt og 2014-2018 stigende. I 2009 falder antallet af beskæftigede i byggebranchen med 12% og 4% i det efterfølgende år. Herefter svinger det omkring samme niveau, mens det fra 2014 ser årlig tilvækst i antallet af beskæftigede i byggebranchen. I samme figur ses et fald i landbrug mv. i starten af perioden, og i den resterende periode er den enten lettere svingende omkring niveauet eller har mindre fald.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Byggefagenes A-kasse	14.0%	11.9%	10.2%	9.3%	8.2%	6.6%	5.2%	4.6%	4.2%	4.3%
Selvstændige Erhvervsdrivende (ASE)	4.2%	4.3%	4.7%	4.6%	4.2%	3.9%	3.4%	3.3%	3.3%	3.2%
Ændring i pct. point										
Byggefagenes A-kasse		-2.1%	-1.7%	-0.9%	-1.1%	-1.6%	-1.4%	-0.6%	-0.4%	0.1%
Selvstændige Erhvervsdrivende (ASE)		0.1%	0.4%	-0.1%	-0.4%	-0.3%	-0.5%	-0.1%	0.0%	-0.1%

Ud fra tabel 2.1 kan det udledes at ledigheden i de valgte A-kasser generelt er faldende gennem hele periode. Fra 14% til 4,3% og 4,2% til 3,2% for hhv. Byggefagenes og Selvstændige Erhvervsdrivende. Mens byggefagenes A-kasse har haft markante fald i ledigheden, har de selvstændige haft en nogenlunde stabil udvikling med et lille negativt fald gennem hele perioden.

B2

Som tidligere udledt af figur 1.2 vides det, at der var lavkonjunktur fra 2009-2013, som efterfulgtes af en højkonjunktur. For at fremhæve konjunkturernes sammenhæng med beskæftigelsen vises figur 2.2.

Det kan udledes, at der er en negativ udvikling i beskæftigelsen fra 2009-2012/2013, hvor efter beskæftigelsen vokser gevaldigt. Ergo er der en klar korrelation mellem BNP-realvækst og beskæftigelsen.

Ud fra ovenstående kan faldet i beskæftigelsen i byggebranchen forklares, da denne er meget konjunkturfølsom. Faldet i byggebranchens beskæftigelse er i overensstemmelse med konjunktorenes udvikling. Som tidligere nævnt faldt renten også i 2015, hvorved det er blevet billigere at finansiere større projekter, her i blandt byggeprojekter. Det ekstraordinært store fald i byggebranchen på 12% i starten af perioden, kan forklares ud fra labour-hoarding **jf. AMP s. 16**. I det at virksomhederne er resistente til at afskedige folk ved negative konjunkturudsving, da det er dyrt at genansætte og uddanne individer. Der er ikke en til en udvikling i mellem fald i beskæftigelse og stigning i ledigheden. Der ses blandt andet et fald i ledigheden i A-kassen. Faldet i A-kasse ledigheden kan skyldes udtrædelse af arbejdsmarkedet gennem fx pension, eller skift af brancher. Sidstnævnte uddybes senere.

Selvom den samlede beskæftigelse stiger **jf. Figur 2.2**, er landbrug mv branchen faldende i perioden. Dette kan skyldes uddannelsesniveaue inden for branchen. Oftest er det de lavest uddannede, der stadig arbejder i de primære erhverv. En stor forklaringsfaktor kan være den teknologiske udvikling **jf. AMP s. 53 nederst**. I takt med teknologien bliver bedre, fjernes mange af de arbejdspladser, der før var afhængige af menneskehænder. Ydermere kan der have været en outsourcing af fx svineproduktion, da lønomkostningerne er billigere i lande som Polen, Rumænien osv. Det er dog interessant at ledigheden i A-kassen falder i samme periode. Dette kan være, fordi A-kassen inkluderer mere end bare de selvstændige landmænd, fiskere og skovmænd, eller at mens ledigheden er faldet i branchen, så har unge mennesker set på udviklingen, og søger mod længerevarende uddannelse og tertiære fremfor de primære. Dette ses blandt ved en stigning optagelse på mellemlange, bachelor og længerevarende uddannelser i Danmark **jf. STO s. 29**

Af politiske indgreb kan sænkelsen af dagpengeperioden fra 4 til 2 år have en medvirkning i faldet af arbejdsløsheden for både landbrug mv og bygge. Pga. forkortelsen bliver incitamentet for at finde arbejde hurtigere større. Dette skete i genopretningspakken i 2010 **jf. STO s. 203**

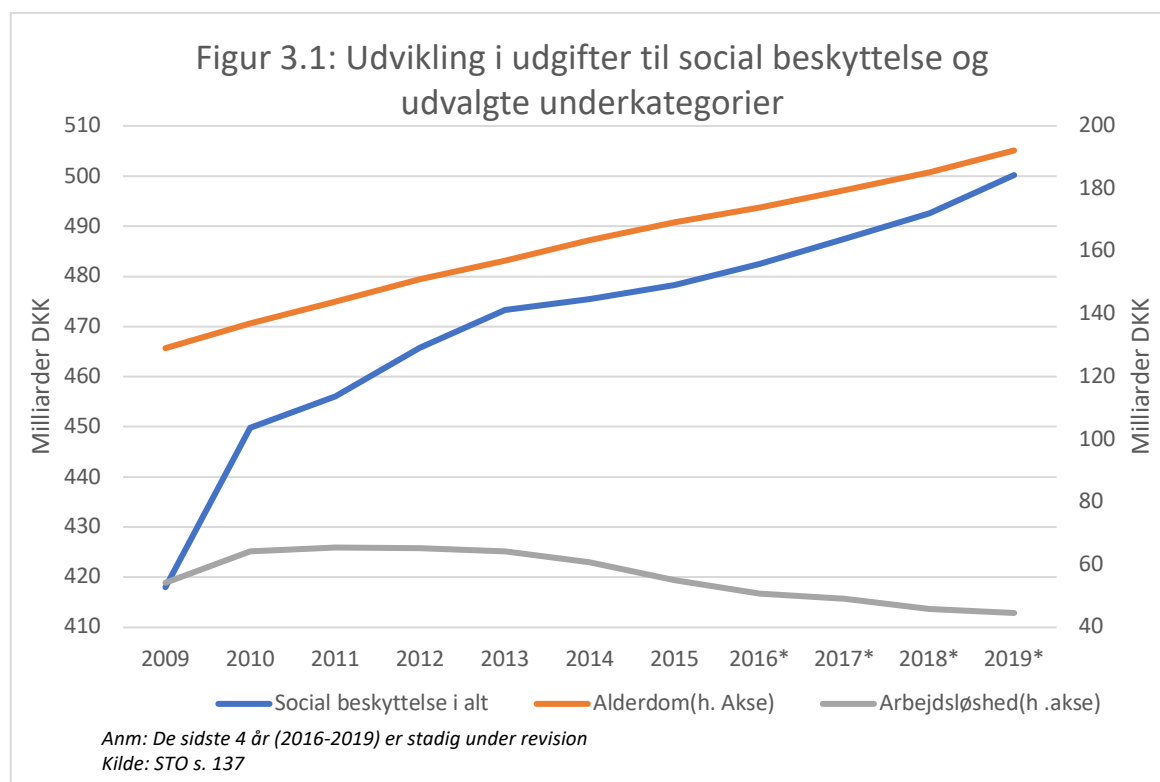
Delopgave C

C1

Den offentlige sektor kan opdeles i to ting. Markedsmæssige ydelser såsom undervisning, sundhed el., og ikke-markedsmæssige ydelser, her i blandt overførelser til husholdninger. I denne delopgave er der fokus på overførelserne til husholdninger. Yderligere opgøres de offentlige udgifter på forskellige måder. I denne opgave vil fokus ligge på formålsfordelingen, hvor i udgifter bliver kategoriseret ud fra hvilket formål udgiften er tiltænkt **jf. STO s. 194**. I denne opgave vil fokus være på social beskyttelse, som hovedsagligt består af overførsler til husholdninger, fx pension og kontanthjælp. De sociale beskyttelses udgifter falder under det individuelle offentlige forbrug.

Af forbehold skal det nævnes, at det er i løbende priser, hvorved både inflation og lønudvikling medtages, samt at de 2016-2019 er foreløbige tal, hvilke stadig kan ændres.

Foruden at kigge på de samlede udgifter til social beskyttelse, tages der også et kig på udgifter til alderdom og arbejdsløshed. Førstnævnte pga. stigende antal ældre, og sidstnævnte pga. finanskrisen.

Ud fra figur 3.1 kan det udledes, at udgifterne til social beskyttelse er generelt stigende. Samme udvikling har udgifterne til alderdom, mens udgifterne til arbejdsløshed er faldende i perioden. Social beskyttelse i alt og alderdom stiger hhv. fra 418 til 500 milliarder kroner, fra 129 til 192 milliarder kroner, mens arbejdsløshedsudgiften falder fra 54 til 45 milliarder kroner. Udgifterne til alderdom stiger med ca. 49% gennem hele perioden. Udgifterne til arbejdsløsheden kan inddeles i to perioder. 2009-2011 og 2012-2019. I den første periode er arbejdsløshedsudgifter stigende med blandt andet 18% i 2010, men i den sidstnævnte periode er udgifterne til arbejdsløsheden faldende jf. Tabel 3.1. Det største fald ses her i 2015 på 9,50%. Modsat ses en mere generelt og stødt stigning i udgifterne til alderdom. Tilvæksten svinger en smule, men er over 2,7% i hele perioden.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018*	2019*
Social beskyttelse		7.60%	1.39%	2.14%	1.60%	0.47%	0.59%	0.90%	1.03%	1.04%	1.55%
Alderdom		6.12%	5.12%	4.87%	3.99%	4.16%	3.53%	2.71%	3.19%	3.18%	3.78%
Arbejdsløshed		18.25%	1.90%	-0.21%	-1.82%	-5.28%	-9.50%	-7.53%	-3.18%	-6.77%	-2.84%

Anm: De sidste fire år (2016-2019) er stadig under revision
Kilde: STO s. 137

C2

Den store stigning i 2010 skyldes lavkonjunktursperioden, som er omtalt i både **A2** og **B2**. Her igen kan begrebet labour hoarding anvendes, da selvom finanskrisen var i 2008-2009, så afventer virksomheder situationen før de afskediger folk. Den store stigning i udgiften skyldes de automatiske stabilisatorer i det danske samfund jf. **DOS s. 54**. I og med ledigheden stiger udbetaler staten større summer gennem refusioner til A-kasser mm. for at opretholde en del af den efterspørgsel, der ellers ville være gået tabt ved en lavkonjunktur.

De efterfølgende fald i udgifter til arbejdsløsheden skyldes blandt andet fænomenet labour hoarding, og denne gang de positive konjunkturer, der tidligere er blevet udledt til at starte omkring 2014. Faldende på 9,5% og 7,5% i 2015 og 2016 kan forklares ved virksomhedernes afventning af situationen, og derved venter med at ansætte, da i stedet vil øge timerne for de nuværende ansætte el., før de ansætter nye folk ind.

Ydermere skal det nævnes at dagpengeperioden sænkes fra 4 til 2 år gennem genopretningspakken, hvor ved udgifterne til arbejdsløsheden på længere sigt er faldende.

En mulig forklaringsfaktor for stigning i udgifter til alderdom er antallet af ældre. jf. **STO s. 19**. kan det udledes, at antallet af 65+ er steget med 28% i perioden 2010-2020. I perioden

2013-2019 er restlevetiden for 65 årige steget fra 17,89 til 18,18 år **jf. STO s. 23**. Det større antal af ældre kræver større udgifter til området, hvorved stigningen kan forklares.

Sammenfaldet eller krydsfordelingen mellem den realøkonomiske fordelingen og den funktionelle fordeling findes ved de ikke markedsmæssige overførsler. Formålsfordelingen slår løbende overførsler og udgifter til reale ting sammen, da formålet er det samme.

Krydsfordelingen opgøres modsat i reale løbende udgifter og løbende overførsler, hvor reale løbende udgifter går til aflønning af fx personale på plejehjem, og de løbende overførsler som fx folkepension. Dette ses bedre i **tabel 3.2 DOS s. 60**. Her indgår en del af udgifterne til social beskyttelse som reale udgifter såsom aflønning af ansatte, mens de løbende overførsler er dagpenge, kontanthjælp mv.